

Attenborough, a felfedező és kalandor

Több mint tíz év után jelent meg új könyv az egyik legnagyobb élő tudományos ismeretterjesztő szerzőtől Magyarországon, a Park Könyvkiadó ugyanis 2019-ben két kötetet is kiadott David Attenboroughtól. Elsőként az *Egy ifjú természettudós története – Állatkerti gyűjtőutak*, majd az *Utazások a világ túlsó felére – Egy ifjú természettudós újabb története* című kiadvány látott napvilágot, melyek közül az első idén újra megjelentették a nagy érdeklődésre való tekintettel.

Valójában persze ezek nem új kötetek, hanem több korábbi – magyarul is megjelent – fordítás újraserkesztett kiadásai, mégis úgy érezzük időszerű volt újrakiadásuk a hazai könyvpiacra. Nemcsak a szerző ismertsége és tekintélye, hanem maga a műfaj is hiánypótlónak számít. Bár az egyes kiadások és azok tartalma nem feltétlen követi a történeti hűséget, ettől teljesen függetlenül a művek élvezhetőek és érdemesek az újraolvasásra.

A brit természettudós egyedülálló alkotó, mind könyveinek tartalmát, mind stílusát és tudományos igényű megközelítését tekintve. Attenborough jelen két kötetében azokat a kalandjait élhetjük át, amelyekben még az 1950-es és 1960-as években volt része, mint ifjú természettudós, friss cambridge-i zoológiai diplomával a zsebében. Későbbi műveiben – mint például *Az élő bolygó* vagy az *Emlősök élete* című kötetekben – már tematikus módon mutatja be az egész bioszférát és ökológiai életteret, a mostani kiadásokban azonban még utazásai-ból merít élményeket, amelyeket útinapló-szerűen ad közre. A frissen megjelent kiadványok és a szerző korai műveinek érdekessége, hogy nem kizárólag az állat- és növényvilágra összpontosít. Attenborough receptje a tökéletes útleírás-hoz tartalmazza az adott terület földrajzát, történelmét, kultúráját antropológiai megfigyelésekkel együtt és természetesen az állat- és növényvilág felkutatását, valamint annak leírását. Ezek igazi felfedezőutak, expedíciók, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy az egykori Tánacsics Kiadó az *Útikalandok* című könyvso-

rozatában jelentette meg a szerző első magyarul megjelent művét, a Madagaszkár állatparadicsomát még 1969-ben.

Attenborough utazásait a londoni állatkert, illetve a BBC finanszírozta, ahol a szerző mint szerkesztő dolgozott 26 éves korától kezdve. Feladata az volt, hogy olyan műsorstruktúrát hozzon létre, melyben a természet bemutatása élményekkel párosul, és ezáltal azokkal is megismertesse az élő környezetet, akik nem ismerik (kellő mélységben) vagy nem feltétlenül rajonganak érte. Sikerült megnyernie mind a BBC, mind a londoni állatkert vezetőit, hogy útjaik során ne csak filmezzenek, hanem állatgyűjtésre is használják az időt – ezekből az élményekből születtek meg kalandjainak első írásos változatai is, tele különleges és a 20. század közepén még a nagy publikum számára ismeretlen és különleges állatokkal.

David Attenborough 1926-ban született, egyazon évben Erzsébet angol királynővel. Immár hetven éve van a szórakoztató és tudományos ismeretterjesztő műsorvezetői és szakértői pályán, 1985-ben tevékenységéért a királynő lovaggá ütötte, ezért viselheti a megtisztelő „Sir” címet. A jelentős ismertség és a páratlan szakmai karrier természetesen felelősséget hordoz magában, Attenborough ugyanis azon kevés tudósok egyike, akiknek a véleményét meghallgatják az élővilágot és a bolygót érintő legfontosabb kérdésekben.

Sir David Attenboroughról egyébként már több mint tíz növény- és állatfaj kapta a latin nevét a nagyrabecstülés jeleként, valamint a híres londoni Természet-tudományi Múzeumban (Natural History Museum) saját stúdiót kapott, amelyben több filmet is forgattak vele. Pályatársai elismerően tekintenek munkájára, ő maga pedig barátsággal szólt többek között Gerald Durrellről mint kollégájáról és szerzőtársáról az *Élet egyenes adásban* című könyvében, illetve Jane Godallról és fajtamentő munkájáról, melyben ő maga is segítségére volt.

Könyvei közül idehaza 15 jelent meg, a most kiadott két újdonságot nem számítva. Ezek egyharmadát már a megjelenés évében, vagy legfeljebb egy-két évvel később újra kellett nyomtatni, a fokozott érdeklődés miatt.

A mostani két kötet három korábbi mű tartalmából került kialakításra. Mindhárom könyv (Madagaszkár állatparadicsoma, Titokzatos állatok nyomában, Utazás a múltba) egyedülálló abból a szempontból, hogy Attenborough ezek lapjain örökítette meg a természetfilmek elkészítésének első kudarcait és sikereit, a legkalandosabb történeteket helyezve előtérbe.

Az újonnan kiadott első kötet (Egy ifjú természettudós történetei...) korábban a Titokzatos állatok nyomában címmel jelent meg, de képanyaga alig egy-két színes fotóra korlátozódott, és inkább a szürkeárnyalatos képek domináltak benne. Az 1980-as években, amikor először jelentek meg hosszabb terjedelmű könyvei hazánkban, maga a képanyag és a tartalom is szenzációsnak számított. A könyvek lapjain olyan egzotikus nevek keltek életre, mint a *kapibaru* vagy a *tamandua*, és a közreadott felvételeken meglepő külsejű állatok látszottak, misztikus körülmé-

nyek között, például fűcsomók takarásában megörökítve. Az új kiadás a korábbival ellentétben korszerűbb, frissített képanyagot tartalmaz, több színes elemmel.

A szöveg olvasmányos, könnyen követhető magyarázatokkal van kiegészítve, az állatok és növények leírása és bemutatása különösen izgalmas. A kalandok meseszövege magával ragadó, stílusa közvetlen, a tartalmi mondanivaló kiválogatása a legérdekesebb részletekre összpontosul. Mivel a szerző jó érzékkel ragadja meg a sokszínű életformák leglényegesebb ismertetőjegyeit, ezért változatos minden fejezet tartalma. Élményekben még olvasva sincs hiány, mivel a 2019-es és az idei kötetben is helyet kapott a vadlesek és éjszakai megfigyelések minden izgalma, meglepően hátborzongató élménye – mindez természetesen szigorúan angol hidegvérrel. A zseblámpás kajmánvadászlat pedig remélhetőleg gyerekek sokaságának indítja el a fantáziáját és érdeklődését az állatvilág iránt, remélhetőleg olyan sikerrel, mint évtizedekkel ezelőtt.

Valódi, hamisítatlan felfedezőutak ezek, hiszen az akár több mint ötven éve megfogalmazott sorok olyan földrajzi helyekről szólnak, amelyek szinte *terra incognita*ként szerepeltek korábban. Attenborough és csapata küzdött az elemekkel, a technikával: akár terepjáró autóról, akár a forgatáshoz használt eszközökről volt szó. A szerző az angol humorhoz méltó módon fanyarkás, kárörvendő megjegyzésekkel fűszerezve, izgalmas részletekkel gazdagítva írja le egy-egy felfedezőút viszontagságait. A közösen megélt élményeket és az expedíciós csapatot ért kihívásokat a megszülető barátságok, valamint az egyes csoporttagok szakértelméből, (televíziós technikai) tudásából eredő elismerések teszik teljessé.

A szövegek közérthetőségét szolgálja, hogy csak a leglényegesebb helyeken, és általában ott is csak röviden tér ki a szerző azokra a szakkifejezésekre vagy latin nevekre, amelyek egy tudományos igényű szövegtől elidegeníthetetlenek.

A bemutatott kötetek hiánypótlóak, amelyeket majd remélhetőleg újabb átdolgozások, újrakiadások követnek, hogy a következő generációk is megismerhessék és felfedezhessék Sir David Attenborough kivételes életművét.

Egy ifjú természettudós történetei : állatkerti gyűjtőutak / David Attenborough ; [ford. Makovecz Benjamin]. - Budapest : Park, 2020, cop. 2019. - 357, [3] p., [16] t. : ill., részben színes ; 24 cm

Utazások a világ túlsó felére : egy ifjú természettudós újabb történetei / David Attenborough ; [ford. Szabó Olimpia]. - Budapest : Park Kvk., 2019. - 365, [3] p., [8] t. : ill., részben színes ; 24 cm

---
